

Οι ΗΠΑ πρέπει να κάνουν διάλογο με τη Ρωσία

Ο Τζέφρι Σακς μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

Ο Τζέφρι Σακς προτρέπει τις ΗΠΑ να διαπραγματευθούν με τη Ρωσία και να διαμορφώσουν μια ασφαλή λύση στον πόλεμο στην Ουκρανία. Ο διαπρεπής καθηγητής Οικονομικών του Πανεπιστημίου της Κολούμπια είναι επικεφαλής του ηγετικού συμβουλίου του δικτύου λύσεων βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ (Sustainable Development Solutions Network - SDSN). Το SDSN απέστειλε ανοιχτή επιστολή υπογεγραμμένη από όλα τα μέλη του για την προώθηση των στόχων του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Σε αυτή την επιστολή, όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ καλούνται να υποστηρίξουν διαπραγματεύσεις για την ειρήνη στην Ουκρανία. Υποστηρίζεται ότι πρέπει να γίνει αποδεκτή η πρόταση του προέδρου Ζελένσκι να εγκαταλείψει η χώρα τον ενταξία στο ΝΑΤΟ με αντάλλαγμα την αποχώρηση των ρωσικών στρατευμάτων. Ωστόσο, ο πρόεδρος Πούτιν δεν αποδέχτηκε αυτή την πρόταση. Προφανώς στοχεύει να διατηρήσει το κατεχόμενο Ντονμπάς και την Κριμαία υπό ρωσικό έλεγχο. Πολλοί αμφιβάλλουν αν η Μόσχα θα αλλάξει ποτέ στάση. Αλλά ο κ. Σακς έχει διαφορετική άποψη. «Ο κύριος στόχος της Ρωσίας είναι να αποτρέψει ότι η Ουκρανία θα ενταχθεί στη συμμαχία των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ, από την άλλη πλευρά, φαίνεται ότι σκοπεύουν να «κερδίσουν» την Ουκρανία και να «νικήσουν» τον Πούτιν. Οι ΗΠΑ αρνήθηκαν να διαπρα-

ματευθούν για την ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ. Ο Ζελένσκι έθεσε την ουδετερότητα στο τραπέζι, αλλά οι ΗΠΑ σιωπούσαν και απαξίωσαν δημόσια τη διαπραγματευτική διαδικασία. Είναι καιρός οι δύο πλευρές να εμπλακούν σε διαπραγματεύσεις. Η Ρωσία και η Ουκρανία πρέπει να συμφωνήσουν σε μια διευθέτηση μέσω διαπραγματεύσεων με βάση την ουκρανική ουδετερότητα και την εδαφική ακεραιότητα που διασφαλίζεται από μια διεθνή συμφωνία. Η διπλωματία βάσει του καταστατικού χάρτη των Ηνωμένων Εθνών είναι ο μόνος δρόμος».

– Αποκλείετε ότι η Μόσχα θα απορρίψει ξανά μια τέτοια ειρηνευτική συμφωνία και αντίθετα θα απειλήσει με πυρηνική κλιμάκωση; Εμπιστευόσθε τη Ρωσία και τον Ρώσο ηγέτη;

– Ο τρόπος για να διαπραγματευτείς είναι... να διαπραγματευτείς, αντί να μαντεύεις απλώς τι θα κάνει η άλλη πλευρά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Εάν οι διαπραγματεύσεις είναι αδύνατες, θα το μάθουμε. Αυτό φυσικά θα ήταν τραγικό. Αλλά η αποτυχία των ΗΠΑ να προσπαθήσουν να διαπραγματευτούν είναι ένα τρομερό λάθος και είναι μια απαίσιμη χειραγώγηση της Ουκρανίας προς όφελος της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ (για την αποδυνάμωση της Ρωσίας).

– Η «προπολεμική» κοινή δήλωση Σι - Πούτιν ότι η συνεργασία τους «δεν έχει όρια» παραμένει εν ισχύ. Αποκλείετε ότι η Κίνα θα αμφισβητήσει επίσης τη Δύση και θα προβεί σε παράτολμες κινήσεις κατά της Ταϊβάν; Μήπως ο αχαλίνωτος εθνικισμός

Οι μεγάλες δυνάμεις πρέπει να επιδεικνύουν σύνεση, τονίζει ο καθηγητής Οικονομικών του Πανεπιστημίου Κολούμπια και επικεφαλής του SDSN.

έχει γίνει ξανά το πιο ισχυρό κίνητρο στο παίγνιο ανταγωνισμού των μεγάλων δυνάμεων, πάνω από το εμπόριο και τον οικονομικό ορθολογισμό;

– Εάν οι ΗΠΑ καλούσαν την Ταϊβάν στο ΝΑΤΟ, φυσικά η Κίνα θα εισέβριζε. Η άποψή μου είναι ότι οι ενέργειες της Κίνας εξαρτώνται από τις ενέργειες των ΗΠΑ και της Ταϊβάν. Εάν οι ΗΠΑ δεν προσπαθήσει να υποστηρίξουν ξεκάθαρα την πολιτική της «Μίας Κίνας», και εάν η Ταϊβάν δεν προσπαθήσει να αποσιωπηθεί, τότε ο πόλεμος είναι απολύτως αποτρέψιμος, καθώς δεν είναι προς το συμφέρον κανενός. Εάν οι ΗΠΑ επιμένουν καθ' υπερβολήν –όπως έκαναν στην Ουκρανία– αν οι πολιτικοί της Ταϊβάν ανακρούσουν μονομερή ανεξαρτησία, τότε όλα θα ήταν ανοιχτά. Οι μεγάλες δυνάμεις πρέπει να επιδεικνύουν σύνεση. Δυστυχώς, η σύνεση είναι είδος εν ανεπαρκεία αυτές τις μέρες.

– Εάν ο πόλεμος συνεχιστεί, κινδυνεύουμε από παγκόσμια ύφεση, λιτότητα και αύξηση των χρεών; Θα δούμε τη διεύρυνση των ήδη μεγάλων ανισοτήτων που τροφοδοτούν τις φλόγες του εθνικισμού; Η εκτύ-

πωση χρήματος μας βοήθησε στην κρίση της COVID. Μπορούμε να δοκιμάσουμε ξανά αυτή την πολιτική σε περιόδους αυξανόμενων χρεών, χαμηλής ανάπτυξης και ρεκόρ 30ετίας στον πληθωρισμό;

– Εχουμε μια τεράστια χρηματοοικονομική ανισορροπία λόγω της πανδημίας της COVID: μια τεράστια αύξηση του χρέους, αλλά και της ρευστότητας. Επίσης, οι αλυσίδες εφοδιασμού κλονίστηκαν έντονα. Παράλληλα, οι ΗΠΑ εμπλέκονται σε έναν τεχνολογικό πόλεμο με την Κίνα. Όλα αυτά είναι αποσταθεροποιητικά. Τώρα έρχεται ο πόλεμος και το καθεστώς κυρώσεων των ΗΠΑ, που ανεβάζουν τις τιμές των τροφίμων, της ενέργειας και άλλων αγαθών. Αυτό προκαλεί ήδη μαζική αναστάτωση σε πολλές χώρες και αυτή η αναστάτωση θα χειροτερέψει εάν ο πόλεμος συνεχιστεί. Μια παγκόσμια «σκληρή προσέγγιση» γίνεται όλο και πιο πιθανή.

– Η δημοκρατία βρίσκεται σε σοβαρή κρίση και στις ΗΠΑ. Είναι πολύ πιθανό στις φθινοπωρινές εκλογές για το Κογκρέσο να κερδίσουν οι δυνάμεις που ευθυγραμμίζονται με τον τώ-

Απειλή για όλη τη Γη

Στις 20 Απριλίου 2022, τα μέλη του Ηγετικού Συμβουλίου του Δικτύου Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ υπέγραψαν κοινή επιστολή προς τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ και τους ηγέτες των Ηνωμένων Εθνών. Ζήτησαν ψήφισμα από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, καθώς και έκτακτη σύγκληση του Συμβουλίου Ασφαλείας για να διαπραγματευτεί τον τερματισμό του πολέμου στην Ουκρανία. Τα μέλη του Συμβουλίου αναφέρουν στη δήλωσή τους: «Καλούμε όλα τα έθνη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, ομόφωνα και χωρίς εξαιρέση, να υιοθετήσουν ένα ψήφισμα που καλεί για μια επείγουσα ειρήνη μέσω διαπραγματεύσεων που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και στην ασφάλεια της Ουκρανίας, της Ρωσίας και όλων των άλλων εθνών». Στην έκκληση προστέθηκε ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία απειλεί τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ και τη Συμφωνία του Παρισιού για το Κλίμα. Επιπλέον, η σύγκρουση απειλεί ολόκληρη τη Γη λόγω μιας πιθανής πυρηνικής κλιμάκωσης.

Η αποτυχία των ΗΠΑ να προσπαθήσουν να διαπραγματευθούν είναι ένα τρομερό λάθος και αποτελεί χειραγώγηση της Ουκρανίας με βάση τα συμφέροντα της Ουάσινγκτον.

Χρειάζεται να μειώσουμε τον αριθμό των κρίσεων, κυρίως με τη διακοπή του πολέμου και την αποκατάσταση της παγκόσμιας συνεργασίας σε κοινά προβλήματα.

πρόεδρο Τραμπ. Το Κογκρέσο μπορεί να επανέλθει υπό τον έλεγχο των Ρεπουμπλικανών. Εάν συμβεί αυτό, θα ενισχυθούν οι δυνάμεις που επιδιώκουν τη σύγκρουση;

– Οι ΗΠΑ παραμένουν ασταθείς και βαθιά διχασμένες. Η συνεχιζόμενη αστάθεια των ΗΠΑ είναι ένας λόγος για τον οποίο ο κόσμος ως σύνολο είναι πολύ ανασφαλής. Χρειάζεται επείγοντως να μειώσουμε τον αριθμό των κρίσεων, κυρίως με τη διακοπή του πολέμου, τον τερματισμό του καθεστώτος κυρώσεων και την αποκατάσταση της παγκόσμιας συνεργασίας σε κοινά προβλήματα, όπως η κλιματική αλλαγή, η πανδημία, η οικονομική αστάθεια και βοηθώντας τα φτωχότερα έθνη να καλύψουν τις ανάγκες τους. Οι ΗΠΑ πρέπει να συνεργαστούν με την Κίνα, όχι να την πολεμήσουν. Πρέπει να

προχωρήσουμε σε έναν πολυπολικό κόσμο. Οι ΗΠΑ να μη στοχεύουν πλέον στην παγκόσμια πρωτοκαθεδρία.

– Μέσα σε όλα αυτά, πώς μπορεί ο κόσμος να πετύχει μηδενικές εκπομπές ρύπων έως το 2030;

– Αν ανακατευθύνουμε τους στόχους μας από τον πόλεμο στην επίλυση προβλημάτων, θα επιτελέσουμε πρόοδο. Αν ανακατευθύνουμε τις πολεμικές δαπάνες προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα επιταχύνουμε την απεξάρτηση από τον άνθρακα. Αντί να ξοδέψουμε εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια για την ανοικοδόμηση μιας Ουκρανίας που καταστρέφει ο πόλεμος, θα πρέπει να τερματίσουμε τον πόλεμο τώρα και να δαπανήσουμε τα εκατοντάδες δισεκατομμύρια δολάρια για την ασφάλεια του κλίματος».

ΑΠΟΨΗ

Η Ρωσία ρίχνει την πρώτη βολή φυσικού αερίου

Τον ΝΙΚΟΥ ΤΣΑΦΟΥ*

Η απόφαση της Ρωσίας να διακόψει την παροχή φυσικού αερίου προς την Πολωνία και τη Βουλγαρία σηματοδοτεί ένα σημείο καμπής σε αυτόν τον πόλεμο. Μέχρι τώρα, η σχέση μεταξύ Ευρώπης και Ρωσίας όσον αφορά το φυσικό αέριο ήταν σχετικά ανεπρόσμενη από τη σύγκρουση. Για την ακρίβεια, η Ευρώπη εισήγαγε περισσότερο φυσικό αέριο τον Μάρτιο απ' ό,τι τον Ιανουάριο ή τον Φεβρουάριο. Παρ' όλα αυτά, η συναλλαγή αυτή φαινόταν μη βιώσιμη εδώ και εβδομάδες. Και τελικώς, κάτι κάλασε. Το τι θα επακολουθήσει είναι άγνωστο.

Το πρόσχημα για τη διακοπή ήταν η ρωσική απαίτηση να πληρώσει η Ευρώπη για το φυσικό αέριο σε ρούβλια και όχι σε δολάρια ή ευρώ. Η απάντηση της Ευρώπης ήταν ότι οι πληρωμές θα πρέπει να διακανονίζονται σύμφωνα με τους όρους των συμβάσεων. Η Ρωσία πρότεινε να ανοίξουν οι πελάτες λογαριασμό στην Gazprombank, η οποία θα μετέτρεπε τα ποσά σε ρούβλια για την καταβολή των σχετικών οφειλών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκρινε ότι αυτό το σχήμα θα μπορούσε να παραβιάσει τις κυρώσεις κατά της Ρωσικής Κεντρικής Τράπεζας. Ορισμένοι φαίνεται να έχουν ανοίξει τέτοιους λογαριασμούς. Άλλοι, όπως η Πολωνία

και η Βουλγαρία, δεν το έκαναν. Αυτό φαίνεται ότι προκάλεσε την αποκοπή τους.

Η Πολωνία έχει δηλώσει εδώ και καιρό ότι θέλει να σταματήσει να εισάγει ρωσικό φυσικό αέριο

Η Ευρώπη μπορεί να βρει τρόπους να διασφαλίσει τη συνέπεια της αύξησης στην παροχή φυσικού αερίου με τους κλιματικούς στόχους της.

μετά τη λήξη της σύμβασης της το 2022. Η Βουλγαρία έχει επίσης σύμβαση που λήγει το 2022 και δεν σκοπεύει να την ανανεώσει. Έτσι και οι δύο χώρες επρόκειτο να σταματήσουν τις εισαγωγές φυσικού αερίου από τη Ρωσία μετά το 2022. Η διακοπή της παροχής απλώς επιταχύνει μια μετάβαση που θα συνέβαινε εκ των πραγμάτων. Ίσως αυτό εξηγεί γιατί αποκόπηκαν αυτές οι χώρες. Δεν το γνωρίζουμε. Ακόμη μαθαίνουμε πώς οι διάφορες εταιρείες επέλεξαν να ανταποκριθούν στην απαίτηση της Ρωσίας.

Η αποκοπή αυτή εγείρει διάφορα ζητήματα. Αποτελεί υπενθύμιση

Εγκατάσταση εισαγωγής ρωσικού φυσικού αερίου έξω από τη Βαρσοβία. Η απόφαση για αποκοπή της Πολωνίας και της Βουλγαρίας υπογραμμίζει την αυξανόμενη επισφάλεια της ενεργειακής σχέσης μεταξύ Ρωσίας και Ευρώπης.

ότι κάθε κράτος χαράζει μόνο του τη δική του πορεία σε σχέση με τη ρωσική ενέργεια. Με την πίεση για πρόσθετες κυρώσεις, αυτή η ασυμφωνία θα δυσχεράνει μια συντονισμένη αντίδραση. Η κατευθυντήρια γραμμή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν επίσης ασπαστή. Το αν η Ευρώπη θα πρέπει να επιβάλει

κυρώσεις επί της ρωσικής ενέργειας αποτελεί απόφαση των ηγετών της Ευρώπης. Φαίνεται να έχει εξελιχθεί σε νομοτεχνικό ζήτημα που αφορά ένα πολύπλοκο οικονομικό σχήμα. Είτε η Ευρώπη επιβάλει κυρώσεις είτε όχι είναι λάθος να βασιστεί αυτή η απόφαση σε μια ασήμαντη λεπτομέρεια.

Υπό μια ευρύτερη έννοια, η συγκεκριμένη αποκοπή υπογραμμίζει την αυξανόμενη επισφάλεια της σχέσης μεταξύ Ρωσίας και Ευρώπης σε ό,τι αφορά το φυσικό αέριο. Η Ρωσία είναι σαφώς έτοιμη να κλιμακώσει μέρος της προσπάθειας της να ανακτήσει το πλεονέκτημα και να αντιδράσει στις οικονομικές κυρώσεις της Δύσης. Η Ευρώπη, εν τω μεταξύ, θέλει έως το 2027 να σταματήσει τις εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου από τη Ρωσία – πολύ γρήγορα σε σχέση με τα ενεργειακά κριτήρια, αλλά πολύ αργά σε σχέση με τα πολιτικά κριτήρια. Βρίσκεται λοιπόν αντιμέτωπη με ένα ανυπερέβλητο ζήτημα.

Ο ευκολότερος τρόπος για να επιλυθεί αυτή η ένταση θα ήταν να επιβληθούν κυρώσεις σε σχέση με το ρωσικό πετρέλαιο, το οποίο είναι ευκολότερο να αντικατασταθεί από το φυσικό αέριο. Αυτό θα έπληττε τη Ρωσία και θα διοχέτευε την πίεση της κοινής γνώμης για δράση προς έναν πιο εφικτό στόχο. Ωστόσο, αργά ή γρήγορα, η Ευρώπη θα χρειαστεί ένα σχέδιο για το φυσικό αέριο. Αυτή τη στιγμή, η κάθε χώρα φροντίζει για τον εαυτό της, προσπαθώντας η κάθε μία να εξασφαλίσει ένα μικρό κομμάτι από την όποια προσφορά είναι διαθέσιμη. Για κάθε χώρα ξεχωριστά, η διαφοροποίηση είναι ίσως εύκολη. Όταν όμως την

εφαρμόζουν όλες μαζί, τα δεδομένα περιπλέκονται. Καθώς η χώρα βελτιώνει την ασφάλειά της, οι άλλες βρίσκονται αντίμετωπες με λιγότερες επιλογές. Η ενεργειακή ασφάλεια γίνεται γρήγορα ένα παιχνίδι με μηδενικό άθροισμα.

Το σχέδιο της Ευρώπης να καταργήσει το ρωσικό φυσικό αέριο είναι περισσότερο μια επιδίωξη παρά μια πραγματικότητα αυτή τη στιγμή. Το μεγαλύτερο εμπόδιο μέχρι το 2030 είναι ο διαταγμός της Ευρώπης να αυξήσει την παροχή φυσικού αερίου από φόβο ότι μια τέτοια ενέργεια θα υπονομεύσει την ευρωπαϊκή ατζέντα για το κλίμα. Αυτό είναι λάθος. Η Ευρώπη μπορεί να βρει τρόπους να διασφαλίσει τη συνέπεια αυτής της αύξησης με τους κλιματικούς της στόχους. Η πραγματικότητα είναι ότι χωρίς επιπλέον προμήθεια φυσικού αερίου έως το 2030, το να αποκόψει τη Ρωσία θα είναι σχεδόν αδύνατο και δυσβάσταχτα δαπανηρό. Αυτή η διακοπή ήταν μόνο η αρχή. Η επόμενη φάση θα είναι πολύ πιο αβέβαιη και πολύ πιο επικίνδυνη.

* Ο κ. Νίκος Τσάφος (@natsafos) είναι κάτοχος της έδρας James R. Schlesinger για την Ενέργεια και τη Γεωπολιτική στο Κέντρο Στρατηγικών και Διεθνών Σπουδών (CSIS) στην Ουάσινγκτον.